

*To She Who Glides the Silver Crescent Moon Boat
Through the Dark Still Waters
of Our Becoming*

INHOUD

Deel I

De duisternis opnieuw bekijken 9

- 1 De donkere maan 11
- 2 De Donkere Godin 39
- 3 De vrouwelijke geschiedenis van de maan 75

Deel II

Godinnen van de donkere maan 129

- 4 Nyx, Godin van de Nacht en de Dochters van de Nacht 135
- 5 Medusa, de koningin met het slangenhaar 175
- 6 De donkere maagd Lilith 197

Deel III

Riten van wedergeboorte 225

- 7 De Donkere Godin als muze van menstruatie en menopauze 227
- 8 Het inwijdingsmysterie van Demeter en Persephone 261
- 9 De helende kracht van de donkere maan 291

Dankwoord 321

Noten 323

DEEL I

De duisternis opnieuw bekijken

*Het verhaal dat de maan ons vertelt is er een van
geboorte, groei, volledigheid, verval, verdwijning,
en vervolgens weer wedergeboorte en groei.*

1

DE DONKERE MAAN

O Lady Moon, your horns point toward the east;
Shine, be increased
O Lady Moon, your horns point toward the west;
Wane, be at rest.
– Christina Rossetti¹

De maan, koningin van de nacht in al haar zilveren pracht, reikt naar ons uit terwijl ze door de zwarte, met maanlicht overgoten nacht zweeft. Elke nacht verschijnt ze gekleed in andere gewaden, die zinspelen op het mysterie dat zowel haar lichte als schaduwachtige verschijning omgeeft. Wie is deze vrouwe van de maan, en wat wil ze met de aardbewoners delen? En wanneer ze elke maand gedurende meerdere dagen helemaal verdwijnt, wat verschuilt ze dan in haar donkere periode, haar meest verborgen tijd?

Het mysterie van de donkere maan zal proberen het geheim van de mysterieuze donkere fase van de maan te onthullen door het verkennen van de mythische, psychologische en spirituele symboliek van de duisternis van de maan. Als we geluk hebben, kan wat we ontdekken ons helpen om onze angst voor de duisternis los te laten.

De titel van dit boek is niet zomaar gekozen. Het woord ‘mysterie’ komt van het Middelenegse *misterie* of *mysteries*, van het Latijnse *mysterium* en van

het Griekse *musterion*, of ‘geheime rite’ van *mustes*, iemand die ingewijd is in geheime riten. Het woord ‘maan’ grijpt terug op de Indo-Europese uitgang *me-*, en de uitgebreidere vormen *men*, *men-en-*, *men-s-*, *men-ot-*, die maand betekenen (een oude en universele maat van tijd, genaamd naar het hemellichaam dat het meet). ‘Duister’ heeft als associatie troebel, bewolkt, of in dit geval, *verborgen*.

Een letterlijke vertaling van de titel van dit boek zou kunnen zijn: ‘De geheime riten van de verborgen periode van de maand’, dat eigenlijk de essentie is van waar dit boek over gaat: een specifiek aspect van levenscycli, de donkere periode, die hier gesymboliseerd is als de donkere fase van de maan.

De oudste volkeren begrepen dat de kracht van het leven in de duisternis van de maan lag. Maar duizenden jaren later vergat de mensheid deze waarheid en werd ze bang voor de kracht van de afnemende donkere maan. Plutarchus schreef: ‘De wassende maan heeft goede bedoelingen, maar de afnemende maan brengt ziekte en de dood’. In de afwisseling van de fasen van de wassende en afnemende maan zagen mensen later de fase van het groeiende licht van de maan als heilzaam, waarin leven en groei werd gebracht. Hun houding tegenover de afnemende donkere maan was echter anders, ze associeerden deze met de dood, vernietiging en kwade krachten.

De maan, met haar herhalende cycli van wassen en afnemen, vormde in de oudheid een symbool voor geboorte, groei, dood en vernieuwing van alle levensvormen. Het maanritme stelde een schepping voor (de nieuwe maan), gevolgd door groei (naar volle maan), verzwakking en de dood (de drie maanloze nachten, oftewel de donkere maan). Godsdiensthistoricus Mircea Eliade stelt dat het zeer waarschijnlijk het beeld van de voortdurende geboorte en dood van de maan was dat de eerste mensen een beter idee gaf over de afwisseling van leven en dood op aarde.

De maan, met al haar transformaties, is een weerspiegeling van dezelfde schommelingen die in ons eigen lichaam en geest plaatsvinden. In ons leven ervaren we ook deze afwisseling van schepping en vernietiging, groei en verval, geboorte en dood, licht en donker, het bewuste en het onbewuste. Helaas hebben we in onze maatschappij geleerd om bang te zijn voor de afnemende energieën die vertegenwoordigd worden door het donker, verval, de dood en het onbewuste. Hierdoor hebben we deze kennis verloren: het begrijpen van

een onmisbaar deel van de cyclus van het bestaan, die gesymboliseerd wordt door de donkere fase van de maan.

Het doel van de donkere fase, van welke cyclus dan ook, is de markering van een overgang tussen de dood van het oude en de geboorte van het nieuwe. De donkere periode is een periode van afzondering, heling en dromen van de toekomst. Deze wordt bedekt door een sluier van transformatie; en tijdens deze essentiële en noodzakelijke periode vindt de voorbereiding plaats voor leven dat opnieuw wordt geboren.

De duisternis gaat vooraf aan het licht op dezelfde manier als zwangerschap voorafgaat aan geboorte, en zoals slaap zorgt voor verjonging. In de menselijke geest ervaren we donkere perioden op de momenten dat we naar binnen keren en er niets lijkt te gebeuren. Maar terugkijkend realiseren we ons vaak dat deze tijden van leegte juist perioden van ontkieming waren die voorafgingen aan uitbarstingen van creativiteit en groei.

Zonder tijd om terug te trekken, te rusten en te herstellen van de eisen van de externe wereld in ons dagelijks leven, en de bijbehorende activiteiten, kunnen ons lichaam en geest onmogelijk vitaal en energiek blijven. Als we de duisternis echter leren begrijpen, kunnen we haar gebruiken om de magie te snappen die schuilt in onze eigen verborgen kant, wat kan leiden tot een vol leven dat je alles geeft wat je nodig hebt.

Helaas bestaan er veel verwarrende en negatieve associaties bij het idee van duisternis. Duisternis staat voor het onbekende, verborgene, verholde en kwaadaardige. We hebben geleerd om het onbekende te wantrouwen en te vrezen. De donkere fase van de maancyclus bevat alles wat niet met het wakende oog gezien kan worden of begrepen kan worden met het rationele verstand. Deze fase van de cyclus heeft het etiket 'duister' gekregen, wordt gezien als bedreigend en is tot taboe verklaard. Omdat ons ego-bewustzijn de ervaringen en wijsheid van de donkere fase afwijst en ontkent, groeit de inhoud ervan uit tot een belichaming van onze ergste angsten. In de maatschappij vind je die terug in de 'demonische' houding ten opzichte van gekleurde mensen, de seksualiteit van vrouwen, het occulte, het onbewuste, de spirituele kunsten, ouderen en de dood zelf. De manieren waarop we hiermee omgaan zijn allemaal manifestaties van deze vanuit angst voortgekomen projecties van de donkere maan.

Ons onvermogen om in het donker te zien heeft ons geleerd de duisternis als beangstigend te ervaren. Als we ongelukkig zijn, zeggen we dat we door een donkere tijd gaan, waarmee we de duisternis associëren met het verlies van liefde, angst voor verlating, vervreemding, falen, isolement en geestesziekte. De duisternis symboliseert onze angst voor ouder worden, ziekte, dood en sterven. Daarbij bedekt en verbergt het onze pijnlijke en schadelijke geheime herinneringen aan trauma's zoals abortus, incest, verkrachting, fysiek misbruik, eetstoornissen, lichamelijke beperkingen en verslavingen. De duisternis houdt deze geheime angsten diep in de onbewuste geest begraven.

Omdat onze beleving van de duisternis gevuld is met beelden van verlies, pijn en lijden, reageren we met angst, verwarring, depressie en wanhoop wanneer we door de vele donkere perioden in ons leven gaan. Vaak bestaat wat we in het verleden kenden niet meer, maar weten we nog niet wat er in de plaats daarvan gaat komen. We voelen ons opgesloten in de chaotische, vormeloze leegte van niet-weten. Omdat we de ware aard van de duisternis niet begrijpen, bestempelen velen van ons deze perioden als depressief.

Artsen noemen depressie een verwoestende ziekte die zo'n twintig miljoen Amerikanen per jaar treft. In de woorden van een patiënt: 'Ik sluit mijn ogen, ik zie niets, en als ik mijn ogen opendoe, staar ik alleen maar naar de muur. En ik zit daar maar, omdat ik denk dat het toch geen zin heeft. Ik voel me alleen maar hopeloos. Ik zie totaal geen toekomst. Helemaal niets.' Psychiater Dr. Harold Eist merkt op: 'Het is een verschrikkelijke, pijnlijke ziekte die de motivatie van patiënten beïnvloedt, die hun gedachten verwart, die hen hopeloos maakt, die hen met zelfhaat vult. Uiteindelijk is de pijn zo hevig dat de enige uitweg die ze zien is zichzelf te vernietigen. Er zijn weinig ziekten met zoveel impact.'³

Velen van ons realiseren zich niet dat we allemaal donkere fasen in ons leven hebben, en dat deze perioden natuurlijke fenomenen zijn in elke levenscyclus. Het lukt ons maar niet om te begrijpen dat een einde voorafgaat aan een nieuw begin; waardoor we niet doorhebben wat er eigenlijk gebeurt als ons levensritme ons door deze donkere fasen beweegt. We zijn verstijfd van angst of raken wanhopig in paniek. We zijn bang dat het leven voortaan zal bestaan uit chaos, onzekerheid en pijn. En dit gevoel brengt alleen nog maar meer angst en paniek voort.

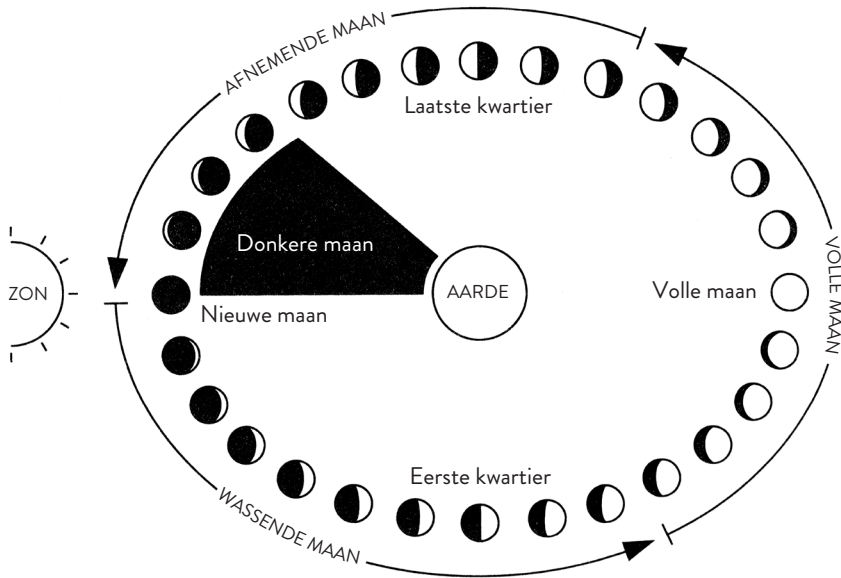
De bedoeling van *Het mysterie van de donkere maan* is om anders naar de duisternis te gaan kijken. Hopelijk komt de lezer tot de conclusie dat de donkere fase van iedere cyclus een fase is van herstel en vernieuwing en niet een van angst en onwetendheid; een tijd van mysterie, wijsheid en genezende krachten – allemaal geschenken van het mysterie van de donkere maan.

De maan en haar maancyclus

De maan draait elke negenentwintig dagen om de aarde. Elke maand ontvouwt de maan zich uit het zilver van de wassende, groeiende maan en neemt in licht toe, totdat ze tijdens de volle maan volledig verlicht is. Daarna, als de maan afneemt, neemt de hoeveelheid licht geleidelijk af tot de donkere fase, wanneer ze onzichtbaar is.

De traditionele kennis van de maan is verweven met die van de zon, want zonder het licht van de zon zouden we de maan nooit zien. Om het mysterie van de donkere maanfase volledig te begrijpen, moeten we eerst haar nauwe relatie met de zon onderzoeken. De zon en de maan beelden een cyclische relatie uit die de maancyclus genoemd wordt. De maancyclus bestaat uit de cyclus van de fasen van de maan die zich ontvouwen van nieuw naar vol naar donker, het is een weergave van haar veranderlijke relatie met de zon zoals die vanaf de aarde te zien is.

Deze relatie tussen de maan en de zon verloopt volgens een golfpatroon van toename en afname van licht, of afstand nemen van de zon en weer teruggaan.⁴ Elke nacht onthult de maan een ander facet van haar gezicht, de ene keer licht en de andere keer beschaduwd, wanneer ze verschillende hoeveelheden van het licht van de zon weerspiegelt en verdeelt. De maan zelf verandert niet, haar licht verandert. Wat wij als aardbewoners zien als de fasen van de maan zijn eigenlijk weerspiegelingen van de veranderende relatie van de maan met de zon.

Afbeelding 1.1 De maancyclus

De zon en de maan, die 'lichtgevende hemellichamen' worden genoemd, zijn de meest prominente hemellichamen. Samen belichamen ze het principe van polariteit zowel in onze fysieke wereld als in onze psychologische aard. In ons dagelijks leven reguleren de ritmes van de zon en de maan die elkaar afwisselen de cycli van dag en nacht. De zon reguleert het daglicht en heerst daarmee over het bewustzijn en de externe objectieve wereld, de maan heerst over de nacht met het onbewuste en ons innerlijke intuïtieve en instinctieve leven. De duisternis en het licht weerspiegelen onze perioden van ontvankelijkheid en creativiteit en van overdenking en actie.

De Romeinen en Grieken verpersoonlijkten deze twee lichten als de Zonnegod en de Maangodin, die gezien werden als de bron van de mannelijke en vrouwelijke energieën. De zon en de maan zijn tegenpolen die elkaar aanvullen. Terwijl het mannelijke uitgangspunt ons idee van een god belichaamt en we het vrouwelijke uitgangspunt terugzien als godin, zijn dit als het ware tegengestelde uitingen van dezelfde oorspronkelijke, ongedifferentieerde goddelijke kracht. Ze komen uit dezelfde bron en ze gaan terug naar diezelfde bron. Als deze tegenpolen periodiek bij elkaar komen, zoals bij de rituele vereniging van god en godin ('het heilige huwelijk'), creëren ze de mystieke

dimensie die bekendstaat als eenheid, verbinding en verlichting. Als deze tegenpolen periodiek gescheiden worden, wordt symbolisch het goddelijke kind geboren, het mystieke ontstaan van alles dat leeft.

De zon, die fel licht en warmte uitstraalt, projecteert haar vurige, creatieve energie naar buiten. De reflectieve kwaliteit van de maan verdeelt dit licht naar de aarde tijdens de nachtelijke uren vol dauw en vochtigheid en zorgt voor de vruchtbare grondmassa waaruit leven kan ontkiemen en groeien. De maan bemiddelt, als muze, tussen de zon en de aarde. Aardbewoners kunnen de krachtige energie van de zon niet direct in zich opnemen zonder verzwolgen te worden in de vlammen van deze constante hoogspanning. De maan bemiddelt voor ons en verdeelt het licht van de zon in een ritmisch patroon van toename en afname, dat we ervaren in de getijden van de oceanen en het maandelijks bloeden van vrouwen. Zo zorgt de maan ervoor dat wij aardbewoners het zonlicht geleidelijk opnemen en het gebruiken om ons organische en spirituele leven te vorm te geven.

De zon en de maan zijn geen tegengestelde krachten, in de zin dat ze conflicterend en onverzoenbaar zijn. Het is de constante interactie en wederzijdse beïnvloeding van de krachten van de zon en de maan die de noodzakelijke omstandigheden creëren zodat het leven hier op aarde kan bestaan. In hun dans kunnen we zien dat ze eeuwig dicht naar elkaar toe trekken en weer van elkaar af bewegen, om alleen terug te keren in de omhelzing van het heilige huwelijk. Laten we bij het bespreken van de cycli van de maan in de rest van dit boek niet vergeten dat de symboliek die zichtbaar is in de fasen van de maan is ontstaan door het mysterie van haar relatie met de zon.

Het leven van de eerste volkeren was in sterke mate afgestemd op dit ritme tussen de zon en de maan, zoals dat te zien was in de maanfasen. Elke nacht staarden ze naar de steeds veranderende zilveren dame aan de hemel en zagen dat ze van plaats, vorm en kleur veranderde, verdween en weer verscheen. Door haar aanwezigheid voelden de oude volkeren intuïtief de waarheid aan over het grote mysterie van leven en dood. De maan werd het symbool van thema's als vruchtbaarheid en geboorte, tijd en lotsbestemming, verandering en transformatie, de geheimen van het onbekende, en de dood en wedergeboorte. De maan werd gezien als plek waar de doden samenkwamen, de opslagplaats voor de zaden van het leven, en als gevolg daarvan als een vrouwelijk wezen.⁵